

การติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตำบลท่านางแนว

Tracking the Progress of Project Implementation to Reduce Poverty According to the Principles of Sufficiency Economy in Tambon Tha Nang Naew

จวง เหยชัยภูมิ (Chuang Heychaipoom)^{1*} ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวิสุ (Supawatanakon Wongthanavasu)**

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามความก้าวหน้าโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลท่านางแนว เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจากผู้ที่ได้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 70 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้อธิบายวิเคราะห์เนื้อหาสาระ ผลการศึกษาพบว่า โครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตำบลท่านางแนว ได้มีกระบวนการโดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงานด้วยวิธีการระดมจากข้างใน คือ ค้นหาปัญหาความต้องการและศักยภาพของชุมชนเพื่อนำไปสู่การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา โดยเริ่มจากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตรวมกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อรับทราบปัญหาความต้องการวิเคราะห์สภาพปัญหา ค้นหาวิธีการในการดำเนินการ การประชุมหารือกันเพื่อแนวทางแก้ไขปัญหาความยากจน ผลจากการดำเนินงานตามโครงการ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สามารถลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ และการรวมกลุ่มยังทำให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลายซึ่งล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ได้แก่ กิจกรรมการลดละเลิกอบายมุขต่าง ๆ ในช่วงเช้าพรรษา การจัดตั้งกองทุนออมทรัพย์เพื่อระดมเงินออมและแบ่งบางส่วนช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคม ซึ่งผลจากการดำเนินงานตามโครงการนี้ ทำให้หมู่บ้านในพื้นที่โครงการสามารถเป็นหมู่บ้านต้นแบบในเรื่องการลดรายจ่ายระดับจังหวัดได้

ABSTRACT

This research had the objective to track the progress of project implementation to reduce poverty according to the principles of sufficiency economy in Tha Nang Naew Sub district. Data were collect by interviews, focus group discussion, observation and review of related literature. A total of 70 key informants provided primary data. This study found that the project was implemented from the inside out. That is, the project managers convened public forums to exchange knowledge and methods of engaging public sector agencies to address problems. This study found that the project stimulated the increase of consumption of organic vegetables and an increase in household kitchen gardens.

¹ Correspondent author: chuang_hey@hotmail.com

* นักศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

The supplemental income from producing and marketing organic vegetables improved household income. In addition to the organic farming, the community raises livestock for consumption and marketing. The collaboration of community members in these activities helped to support other social initiatives, such as reduction of vice, especially during Buddhist Lent. The community has created a savings fund to help disadvantaged families, and the disabled, the elderly, and others in need. Combined, these efforts help to make the Nong Ya Khao Village win the 3rd prize as a model for frugality in Khon Kaen Province.

คำสำคัญ: การแก้ไขปัญหาความยากจน แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

Keywords: Poverty eradication, Sufficiency economy

บทนำ

ตำบลท่านางแนว อำเภองาวน้อย จังหวัดขอนแก่น เป็นพื้นที่หนึ่งที่ประชาชนประสบปัญหาความยากจน ซึ่งจากการสำรวจของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่านางแนว เมื่อปี พ.ศ. 2558 พบว่า ในจำนวนประชากรทั้งหมด 4,782 คน หรือ 1,430 ครัวเรือน จาก 10 หมู่บ้าน ปรากฏว่ามี 2 หมู่บ้านที่มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนไม่ถึง 40,000 บาท มีเพียงหมู่บ้านเดียวเท่านั้นที่มีรายได้เฉลี่ย 80,000 บาท เมื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปเปรียบเทียบกับการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ที่จัดเก็บโดยกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ซึ่งกำหนดรายได้ขั้นต่ำไว้ที่ 30,000 บาทต่อปีต่อคน จึงถือได้ว่าตำบลท่านางแนวมีระดับรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนอยู่ในระดับต่ำมาก ซึ่งอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลท่านางแนว เป็นอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน ซึ่งต้องอาศัยน้ำจากน้ำตามธรรมชาติเป็นหลัก หากปีไหนเกิดภาวะฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วงทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณน้อย ทำให้รายได้จากการขายผลผลิตที่ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายภายในครัวเรือน บางครัวเรือนต้องกู้หนี้ยืมสินเพื่อนำมาใช้จ่ายในครัวเรือน ก่อให้เกิดปัญหานี้สินภาคเกษตรกรรมมาเป็นลำดับ

จากสภาพปัญหาความยากจนดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลท่านางแนว ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐที่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ จึงมีภารกิจหลัก คือ การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน จึงได้มีการจัดทำโครงการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน หลากหลายโครงการ เช่น โครงการอุดหนุนเงินงบประมาณให้แก่กลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ โครงการอบรมกลุ่มอาชีพ ร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภองาวน้อย เพื่อให้ประชาชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือน โครงการมอบปัจจัยการผลิตร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภองาวน้อย เพื่อส่งเสริมการปลูกพืชผักไว้ใช้ในครัวเรือน โครงการการออกร้านจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ OTOP ร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภองาวน้อย เพื่อกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการผลิตสินค้าเพื่อขายโดยมีแหล่งจำหน่ายสินค้าไว้รองรับ เป็นต้น

โครงการต่างๆ ที่ได้ดำเนินการเป็นแต่เพียงโครงการเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนหลังจากฤดูทำนา ทำไร่ ทำสวน เท่านั้น ไม่ได้เป็นโครงการที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากปัญหาหลักเกิดจากการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในพื้นที่ได้อย่าง เข้าถึง เข้าใจ และพัฒนา ตามหลักการพัฒนาตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช อย่างแท้จริง โดยในปี พ.ศ. 2558 องค์การบริหารส่วนตำบลท่านาง แนวน จึงได้ร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ [1] ได้จัดทำโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้โครงการสร้างรายได้ และพัฒนาการเกษตรแก่ชุมชนเพื่อบรรเทาปัญหาภัยแล้ง เพื่อเป็น โครงการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจน ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการดำเนินงานที่ตำบลท่านางแนวน ซึ่งเป็นตำบลที่มีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ คือ มีน้ำซึ่งซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักของจังหวัดขอนแก่นไหลผ่าน มีพื้นที่สาธารณะในการดำเนินงาน มีทุนทางสังคม คือ ประชาชนให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐเป็นอย่างดี โครงการนี้ได้ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 จนถึงปัจจุบัน โดยมีกิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมซ่อมแซมคลองส่งน้ำคอนกรีตทาหนองแดง และกิจกรรมการปลูกผักปลอดสารพิษ มีหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการ 7 หมู่บ้าน จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ 70 คน จากการจัดดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวยังไม่มีการติดตามประเมินผลความก้าวหน้าในการดำเนินงาน โครงการว่ามีความก้าวหน้าไปมากน้อยเพียงใด ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลท่านางแนวนยังไม่สามารถนำผลการดำเนินงานไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา รวมทั้งยังขาดสารสนเทศที่ใช้เพื่อการวางแผนพัฒนาในปีต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ตำบลท่านางแนวน ตามโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในฐานะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่านางแนวน จึงได้ทำการศึกษาเพื่อติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น โดยอาศัยแนวคิดการประเมินผลโครงการ จากนักวิชาการและผู้วิจัยหลายท่านมา ประกอบหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช [2,3,4,5,6,7]

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อติดตามความก้าวหน้าของโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตำบลท่านางแนวน
2. เพื่อนำผลการศึกษาที่นำมาปรับปรุงการดำเนินงานและวางแผนการดำเนินงานในปีต่อไป
3. เพื่อจัดทำสารสนเทศประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลท่านางแนวน

วิธีการวิจัย

การศึกษาความก้าวหน้าโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลท่านางแนวนครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์ ประกอบการสนทนากลุ่ม และการสังเกต พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บันทึกรายงานการประชุมแผนชุมชน แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลท่านางแนวน เป็นเครื่องมือในการศึกษา กลุ่มประชากรตัวอย่างซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 7 หมู่บ้าน ๆ ละ 10 คน รวมเป็น 70 คน ภายใต้กรอบและตัวชี้วัด 6 ด้าน ได้แก่

ตัวชี้วัดที่ 1 ด้านการลดรายจ่าย คือ 1) ครั้วเรือนที่เข้าร่วมโครงการมีการใช้พื้นที่ว่าง หรือ การใช้ภาชนะในการปลูกผักไว้กินเองในครั้วเรือน และ 2) สมาชิกในครั้วเรือนไม่เสเพลเสพติด ไม่เล่นการพนัน

ตัวชี้วัดที่ 2 ด้าน การเพิ่มรายได้ คือ 1) ครั้วเรือนที่เข้าร่วมโครงการมีการใช้ เครื่องมือ อุปกรณ์ วัสดุ หรือ สิ่งอำนวยความสะดวกในครั้วเรือนที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เช่น การใช้ปุ๋ยชีวภาพในการเพาะปลูก การใช้พลังงาน

ทดแทน การปลูกผักปลอดสารพิษ เป็นต้น 2) คริวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ มีอาชีพอื่นนอกจากอาชีพหลักที่ทำประจำและทำให้คริวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 3 ด้านการประหยัด คือ 1) สมาชิกในคริวเรือนมีการฝากเงินไว้กับธนาคาร หรือ สถาบันการเงิน หรือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หรือ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ หรือ กลุ่มออมทรัพย์สตรี หรือกลุ่มอื่น ๆ ที่มีการรับฝากเงินกับสมาชิก

ตัวชี้วัดที่ 4 ด้านการเรียนรู้ คือ สมาชิกในคริวเรือนมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ นำไปสู่ความเข้าใจในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัดที่ 5 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน คือ คริวเรือนได้มีการเข้าร่วมการปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะ ถนนในหมู่บ้าน หรือที่ว่างในหมู่บ้าน มีการเข้าร่วมกิจกรรมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัดที่ 6 ด้านการเอื้ออารีต่อกัน คือ สมาชิกหรือคริวเรือนเข้าร่วมโครงการ ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในการกองทุนประกอบอาชีพ หรือกองทุนสงเคราะห์ต่าง ๆ ที่มีลักษณะในการจัดสรรเงินกำไรจากกองทุนเพื่อเป็นสวัสดิการให้แก่คนด้อยโอกาสและคนประสบปัญหา หรือสมาชิกหรือคริวเรือนเข้าร่วมโครงการได้มีการให้การช่วยเหลือเกื้อกูลคนด้อยโอกาส หรือคนประสบปัญหาด้วยรูปแบบอื่น ๆ หรือวิธีการอื่น ๆ

ขั้นตอนในการศึกษา มีดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพของโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตำบล ท่านางแนว เพื่อให้ทราบถึงสภาพทั่วไปของพื้นที่แต่ละหมู่บ้านรวมทั้งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ

ขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ประกอบ การสนทนากลุ่มและการสังเกต ภายใต้นแบบสอบถามตัวชี้วัดทั้ง 6 ด้าน

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อประมวลผล และเสนอผลวิจัยในลักษณะเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

จากการติดตามความก้าวหน้าโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลท่านางแนว โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ประกอบกับการสนทนากลุ่มและการสังเกต จากประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ศึกษาเฉพาะผู้ที่ได้เข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตำบลท่านางแนว ได้แก่ ประชาชนจาก 7 หมู่บ้าน บ้านละ 10 คน รวมทั้งหมด 70 คน รวมทั้งการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษา พบว่า

1. กระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินการตามโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลท่านางแนว พบว่า กระบวนการขับเคลื่อนโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีการขับเคลื่อนจากทั้ง ภาครัฐ ภาคประชาชนเพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม เพื่อให้งานสามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน โดยภาครัฐ ได้แก่ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลท่านางแนว มีหน้าที่ในการประสานงานระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพร้อมทั้งเป็นหน่วยงานหลักในการเสนอโครงการเพื่อดำเนินงาน 2) สำนักงานเกษตรอำเภอแวงน้อย และ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแวงน้อย มีหน้าที่ในการให้ความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การฝึกอบรมอาชีพ พร้อมทั้งเป็นหน่วยงานผลักดันงบประมาณลงมาช่วยเหลือ

ประชาชนในพื้นที่ตำบลท่านางแนวตามนโยบายรัฐบาลโดยใช้แผนกระตุ้นเศรษฐกิจ ประกอบกับข้อมูลปัญหาความยากจนในพื้นที่ตำบลท่านางแนวเป็นเกณฑ์ประกอบการพิจารณาอนุมัติงบประมาณจัดสรร และ ภาคประชาชน ได้แก่ ประชาชนตำบลท่านางแนวทั้ง 10 หมู่บ้าน กระบวนการในดำเนินงาน มีดังต่อไปนี้

1.1 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีคิดและเพื่อค้นหาสภาพปัญหา ความต้องการในการแก้ไขปัญหา แนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกันระหว่าง ประชาชนในส่วนของกลุ่มผู้นำในพื้นที่ จำนวน 10 หมู่บ้าน กับองค์การบริหารส่วนตำบลท่านางแนว สำนักงานเกษตรอำเภอแวงน้อย ซึ่งเป็นวิธีการระเบิดจากข้างในออกมาข้างนอกเพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา โดยได้มีการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานออกเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ 1) ทำความสะอาดคลองส่งน้ำและซ่อมบำรุงคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร ที่ชำรุดเสียหายทำให้พื้นที่ทำการเกษตรได้รับน้ำไม่เพียงพอการเกษตร กิจกรรมในการดำเนินงานโดยการจัดซื้อและจัดจ้างแรงงานในพื้นที่ ดำเนินการ จำนวน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 2 บ้านท่านางแนว หมู่ที่ 8 บ้านท่านางแนว หมู่ที่ 9 บ้านท่านางแนว จำนวน 3 หมู่บ้าน 2) กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ เพื่อเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายให้แก่ครอบครัว โดยดำเนินการในพื้นที่ สาธารณะประจำหมู่บ้าน ดำเนินการ 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านโนนเขว หมู่ที่ 3 บ้านหนองบัวเลิง หมู่ที่ 4 บ้านโพนงาม หมู่ที่ 5 บ้านหนองหญ้าขาว หมู่ที่ 6 บ้านหนองกง หมู่ที่ 7 บ้านน้ำซับ และหมู่ที่ 10 บ้านโนนเขว งบประมาณดำเนินการ 1 ล้านบาท

1.2 การจัดประชุมประชาคมของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้กลุ่มผู้นำในแต่ละพื้นที่ได้สื่อสารให้ประชาชนของแต่ละหมู่บ้านได้รับรู้ รับทราบ เพื่อขยายผลการรับรู้ ผ่านการประชุมหมู่บ้าน ยกตัวอย่างผลที่ได้จากการประชุม เช่น หมู่บ้านที่เลือกการแก้ไขปัญหาโดยการทำความสะอาดคลองส่งน้ำและซ่อมบำรุงคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร ก็มีการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และจ้างแรงงานในหมู่บ้าน ส่วนหมู่บ้านที่เลือกวิธีการแก้ปัญหาโดยการปลูกผักปลอดสารพิษ ก็มีการประชุมรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการ และมีการกำหนดพื้นที่ร่วมกันที่จะดำเนินการ โครงการปลูกผักปลอดสารพิษ รวมทั้งมีการจัดสรรที่ดินเพื่อทำแปลงผัก

1.3 การจัดฝึกอบรมการปลูกผักปลอดสารพิษภายใต้แนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลท่านางแนว ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอแวงน้อย ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลท่านางแนว สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแวงน้อย ร่วมกันจัดการฝึกอบรมให้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายคือ จำนวน 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านโนนเขว หมู่ที่ 3 บ้านหนองบัวเลิง หมู่ที่ 4 บ้านโพนงาม หมู่ที่ 5 บ้านหนองหญ้าขาว หมู่ที่ 6 บ้านหนองกง หมู่ที่ 7 บ้านน้ำซับ และหมู่ที่ 10 บ้านโนนเขว พร้อมเปิดโครงการโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 การสร้างต่อเนื่องของโครงการ คือ หลังจากที่ได้สำรวจปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่แล้ว ได้มีการจัดทำ โครงการปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในการเกษตรและเพื่อลดต้นทุนในการผลิต โดยสำนักงานเกษตรอำเภอแวงน้อยร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่านางแนว ได้ขออนุมัติงบประมาณดำเนินงาน จำนวน 1 ล้านบาท เพื่อให้แต่ละหมู่บ้านได้ดำเนินการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านทั้ง 10 หมู่บ้าน โดยแต่ละหมู่บ้านได้จัดตั้งกลุ่มกองทุนปุ๋ยหมัก และสำนักงานเกษตรอำเภอแวงน้อย ทำการจัดฝึกอบรมการทำปุ๋ยหมัก พร้อมจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

1.5 การรายงานความคืบหน้าในการดำเนินงาน หลังจากที่ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการได้ลงมือปฏิบัติทำการปลูกผักปลอดสารพิษและการทำความสะอาดคลองส่งน้ำและซ่อมบำรุงคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร รวมทั้งโครงการจัดทำปุ๋ยหมัก ผู้เข้าร่วมโครงการได้รายงานผลความคืบหน้าต่อสำนักงานเกษตรอำเภอแวงน้อยโดยผ่านองค์การบริหารส่วนตำบลท่านางแนว

2. ผลที่ได้จากการดำเนินการขับเคลื่อนตามโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลท่านางแนว จากการสัมภาษณ์ประกอบการสังเกต พบว่า ประชาชนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงหลายประการ ได้แก่

2.1 ด้านการลดรายจ่าย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการทั้ง 7 หมู่บ้าน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปลูกผักปลอดสารพิษ หรือการปลูกผักสวนครัว โดยใช้พื้นที่ว่างให้เกิดประโยชน์ ใช้กระถางหรือภาชนะที่ไม่ใช่แล้วปลูกผักไว้กินเองในครัวเรือน สมาชิกบางรายปลูกแล้วนำไปขายที่ตลาดนัดชุมชนในหมู่บ้านหรือตำบล นอกจากนี้ยังมีการทำปุ๋ยหมักไว้ใช้เอง เพื่อใช้ในการปลูกผัก การเลี้ยงสัตว์ได้แก่ เป็ด ไก่ การเลี้ยงปลา กบ ในบ่อปูน เป็นต้น การทำกิจกรรมต่อเนื่อง นอกจากกิจกรรมการดำเนินโครงการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการแล้ว ได้แก่ กิจกรรมการลดละเลิกการพนัน การงดเหล้าในช่วงเข้าพรรษา งานศพปลอดเหล้า ส่วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมลดรายจ่าย กิจกรรมตั้งกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษเพื่อการออมทรัพย์ได้มีการดำเนินในทุก ๆ ชุมชน กิจกรรมหมู่บ้านต้นแบบลดรายจ่ายได้จัดทำที่หมู่ 5 บ้านหนองหญ้าขาว ถิ่นน้ำว่าประสบผลสำเร็จ ในระดับดี กรมส่งเสริมการเกษตรก็เริ่มเห็นความสำคัญจุดนี้ จึงนำเสนอจัดส่งเข้าประกวดในระดับจังหวัดได้รับรางวัลที่ 3 ของจังหวัด นี่คือนผลงานที่มีการดำเนินการในชุมชนอย่างเกิดผลต่อชุมชนอย่างแท้จริง

2.2 ด้านการเพิ่มรายได้ ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกของกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการมีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ หลังฤดูทำนา คือ การปลูกผัก และผักที่ปลูกเองเป็นผักปลอดภัย ปลอดสารพิษ จึงเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค อันเป็นการช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการได้

2.3 ด้านการประหยัด ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 7 หมู่บ้าน ได้มีการเก็บออมเงินไว้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเวียงน้อยทุกครัวเรือน กลุ่มออมทรัพย์ประจำหมู่บ้าน กลุ่มฌาปนกิจประจำหมู่บ้าน

2.4 ด้านการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกของกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ อาทิ เช่น การปลูกผักปลอดสารพิษ การทำปุ๋ยหมัก การเลี้ยงปลา กบ ในบ่อปูน ให้แก่เครือญาติ หรือผู้สนใจที่เข้าไปศึกษาผลการดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ในตำบลท่านางแนว ทั้ง 7 หมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีการทำเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละหมู่บ้านอีกด้วย

2.5 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกของกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ มีการใช้วัสดุหรือทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ในการทำปุ๋ยหมักก็ใช้วัสดุที่มีในพื้นที่ในการทำรวมกับเศษอาหารตามบ้านเรือน การปลูกผักประเภทใช้น้ำจืด หรือแ่งในการค้าขายก็ใช้ไม้ไผ่ที่มีในพื้นที่ เป็นต้น มีการปลูกป่าเพื่อเป็นร่มเงาในพื้นที่ ไม่มีการปล่อยน้ำเสียที่หล่อไหลลงในแม่น้ำ

2.6 ด้านการเอื้ออารีต่อกัน พบว่า สมาชิกของกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ มีการดูแลช่วยเหลือกันในระหว่างกลุ่มสมาชิกด้วยกัน กลุ่มผู้ยากจน และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ดังจะเห็นได้จากการที่สมาชิกของกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน กิจกรรม หรือโครงการต่างๆ รวมทั้งเข้าร่วมกลุ่มกองทุนต่างๆในชุมชน เช่น กองทุน อ.ส.ม. โครงการออมวันละบาท การแจ้งเหตุให้แก่ศูนย์กู้ชีพ

สรุป และอภิปรายผล

จากผลการศึกษาการติดตามความก้าวหน้าโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลท่านางแนว สรุปและอภิปรายผล ดังนี้

กระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินการตามโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลท่านางแนว พบว่า เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่าง ภาครัฐ ภาคประชาชน โดยภาครัฐ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลท่านางแนว สำนักงานเกษตรอำเภอแวงน้อย และ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแวงน้อย มีหน้าที่ในการประสานงานระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน สนับสนุนงบประมาณ อบรมให้ความรู้ ส่วนภาคประชาชน มีหน้าที่ในการเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบแนวทางการดำเนินงาน โครงการ และดำเนินการตามโครงการ พร้อมรายงานผลความคืบหน้าของโครงการ โดยมีกระบวนการ 1) การจัดประชุมเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานระหว่าง ประชาชน กลุ่มผู้นำในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลท่านางแนว สำนักงานเกษตรอำเภอแวงน้อย สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแวงน้อย โดยมีแนวทางได้แก่ ทำความสะอาดคลองส่งน้ำและซ่อมบำรุงคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร ปลูกผักปลอดสารพิษ 2) จัดการประชุมประชาคมในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อรับทราบข้อมูลและรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการ 3) การจัดฝึกอบรม 4) จัดทำโครงการปุ๋ยหมักเพื่อใช้และลดต้นทุน 5) การรายงานความคืบหน้าในการดำเนินงาน ผลที่ได้จากการดำเนินงานขับเคลื่อนตามโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตำบลท่านางแนว พบว่า ด้านการลดรายจ่าย กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการทั้ง 7 หมู่บ้าน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปลูกผักสวนครัวไว้กินเองในครัวเรือน มีบางรายสามารถนำผลผลิตไปขายตลาด มีการทำปุ๋ยหมักไว้ใช้เพื่อใช้เอง การเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภค มีการทำกิจกรรมต่อเนื่อง ได้แก่ กิจกรรม การลด ละเลิกยาเสพติด การพนันในช่วงเข้าพรรษา กิจกรรมการตั้งกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ กิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น ด้านการเพิ่มรายได้ สมาชิกบางคน สามารถปลูกผักสร้างเป็นอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือน ด้านการประหยัด สมาชิกทุกคนมีการออมผ่านธนาคารหรือสถาบันการเงินในชุมชน หรือ กลุ่มฌาปนกิจประจำหมู่บ้าน ด้านการเรียนรู้ สมาชิกมีการถ่ายทอดความรู้ เช่น การปลูกผักปลอดสารพิษ การทำปุ๋ยหมัก การเลี้ยงสัตว์ในบ่อปูน ให้แก่เครือข่าย หรือ ผู้สนใจเข้าไปศึกษาตามกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน สมาชิกของกลุ่ม มีการใช้วัสดุหรือทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนใช้ในการทำปุ๋ยหมัก ปลูกผัก ไม่ปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำ และมีการปลูกป่า ด้านการเอื้ออารีต่อกัน สมาชิกของกลุ่มมีการดูแล ช่วยเหลือกันในระหว่างกลุ่มสมาชิกด้วยกันเอง และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ เช่น กองทุน อ.ส.ม. โครงการออมวันละบาท การแจ้งเหตุให้แก่ศูนย์กู้ชีพ เป็นต้น ซึ่งงานวิจัยการติดตามความก้าวหน้าโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตำบลท่านางแนว ในครั้งนี้ สอดคล้องกับการประเมินผลโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลฝางแดง อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู [6] ที่ได้พบว่า กิจกรรมของโครงการที่จะประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี คือ การให้โคเนื้อไปเลี้ยงรองลงมาคือ การสนับสนุนทุนประกอบอาชีพ ส่วนที่จะประสบความสำเร็จระดับปานกลาง คือ การทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นและลดรายจ่ายได้ ส่วนในการบริหารจัดการ การคัดเลือกผู้ยากจน การแก้ไขปัญหของครัวเรือนบางครัวเรือนก็ไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และสอดคล้องกับ การประเมินผลโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอ้อมก้อย อำเภออ้อมก้อย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้พบว่า ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ มีอาชีพและรายได้พอเลี้ยงชีพ มีพื้นที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย [7]

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประสบความสำเร็จได้ด้วยความเมตตากรุณาอย่างยั้งจากอาจารย์ในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่นทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ประสิทธิ์ประสาทวิชาและการประสบการณ์ต่างๆ ตลอดระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้านี้ และขอขอบพระคุณผู้บริหาร เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าบอง และประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตำบลท่าบองทุกท่านที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ให้ความช่วยเหลือ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในความสำเร็จครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. Department of Agriculture Extension, Ministry of Agriculture and Cooperatives. Guideline for the Implementation of the Agricultural Income Generation and Development Project for the Alleviate Drought Community. Bangkok: Department of Agriculture Extension; 2015. Thai.
2. Srisomchub P, Ngoen Khay P. Evaluation Research Report of Water Development Small size Projects in Nakhon Ratchasima Province, Bangkok: Ramkhamhaeng University; 1997. Thai.
3. Wichianrat L. Evaluation Project Report of The New Theory of Agriculture in Saraburi Province. [Education Mater of Arts Thesis]. Bangkok: Ramkhamhaeng University; 2002. Thai.
4. Sansuk S. Planning Technique and Assessment for Public Health Officer in Provincial Health Office [n.p.] 2002. Thai.
5. Bunprasit C. Evaluation of Vocational Promotion Project of Prang Ku District Municipality, Sisaket Province. [Independent Study Report]. Khon Kaen: College of Local Administration, Khon Kaen University. 2007. Thai.
6. Imphli R. Evaluation of Poverty Alleviation Program: A Case Study of Ban Daeng Subdistrict Nong, Nong Bua Lamphu District, Nong Bua Lamphu Province. [Independent Study Report]. Khon Kaen: College of Local Administration, Khon Kaen University; 2007. Thai.
7. Ruanmanee T. Evaluation of Sufficiency Economy Project, Omkoi Sub district, Ko Chang District, Chiang Mai Province. [Independent Study Report]. Chiang Mai: Chiang Mai University; 2008. Thai.